

Opgave 2 Tegen de trend in: toename overvalcriminaliteit

Bij deze opgave horen figuur 1 en 2 en de teksten 4 tot en met 7 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Vanaf 2002 is er een constante afname te zien van de criminaliteit in Nederland. Het betreft hier een algemene daling ("Hoe het ons verging", SCP, januari 2010). De recente forse stijging in het aantal overvallen (in 2009 21 procent toename ten opzichte van 2008) gaat tegen deze trend in en is hiermee onderwerp van maatschappelijke en politieke discussie. Verschillende vragen werpen zich op zoals: Door wie worden de overvallen veelal gepleegd? En: Hoe kan dit aantal overvallen weer worden teruggedrongen?

Politiecijfers geven niet voor elk type delict een even betrouwbaar zicht op hoe vaak zo'n delict in werkelijkheid voorkomt. In het geval van overvalcriminaliteit zijn politiestatistieken wel tamelijk betrouwbaar te noemen.

- 2p **15** Geef twee redenen waarom politiecijfers een betrouwbaar beeld geven van de werkelijke omvang van het aantal overvallen.

Bekijk figuur 1 en 2.

- 3p **16**
- Geef een beschrijving van de rationele keuzetheorie.
  - Leg uit aan de hand van de rationele keuzetheorie en met gebruikmaking van een gegeven uit figuur 1 of 2 dat overvallers een voorkeur hebben voor bepaalde dagen of tijdstippen.

Lees de regels 1 tot en met 13 van tekst 4.

Door het gebruikte geweld is de impact van overvalcriminaliteit op de samenleving groot. De gevolgen blijven niet alleen beperkt tot de directe slachtoffers (winkeliers, bank- of horecapersoneel, chauffeurs geldauto's).

- 4p **17** Geef twee voorbeelden van materiële gevolgen en twee voorbeelden van immateriële gevolgen van de (toegenomen) overvalcriminaliteit voor de maatschappij (als geheel).

Lees de regels 14 tot en met 48 van tekst 4.

De forse toename van het aantal overvallen is een maatschappelijk probleem.

- 2p **18** Leg aan de hand van een citaat of regelverwijzing uit dat de stijging van het aantal overvallen ook een politiek probleem is.

Zie de regels 20 tot en met 38 van tekst 4.

Er wordt bij het bestrijden van criminaliteit onderscheid gemaakt tussen twee typen maatregelen: repressieve en preventieve.

- 3p **19**
- Leg eerst het verschil tussen een repressieve en preventieve aanpak uit.
  - Leg met behulp van de regels 20 tot en met 38 uit dat Heeres beide typen maatregelen voorstaat.

Zie de regels 20 tot en met 48 van tekst 4.

Sinds 1985 komt de term 'integraal veiligheidsbeleid' bij de aanpak van criminaliteit steeds meer naar voren.

- 2p **20** Welk kenmerk van een 'integraal veiligheidsbeleid' herken je in deze tekst? Licht je antwoord toe.

Lees tekst 5.

In tekst 5 spreekt de burgemeester van Amsterdam zich uit voor een uitbreiding van de 'pluk ze'-wetgeving: ook jonge overvallers moet de bezittingen kunnen worden afgepakt. 'Pluk ze' is een populaire benaming voor de maatregel die ervoor zorgt dat de veroordeelde het financiële voordeel wordt afgenomen dat verkregen is door het plegen van een strafbaar feit.

Hoewel de 'pluk ze'-maatregel formeel gezien geen straf is, is een aantal doelen die met straffen beoogd worden, ook van toepassing op deze maatregel.

- 2p **21** Noem twee functies van strafrechtelijke sancties die de 'pluk ze'-maatregel beoogt te vervullen. Licht je antwoord toe.

- 3p **22** Welke hoofdtaak bij het bestrijden van overvallen heeft de burgemeester en welke twee hoofdtaken heeft justitie?

Lees de regels 1 tot en met 14 van tekst 6.

Om (jonge) overvallers onder de 'pluk ze'-wet te laten vallen is een wetswijziging nodig.

- 2p **23** Leg uit volgens welk beginsel een wetswijziging noodzakelijk is.

Lees de regels 21 tot en met 24 van tekst 6.

Personen die worden verdacht van een misdrijf en eigenaar zijn van bijvoorbeeld dure auto's, huizen of jachten, zouden moeten kunnen aantonen dat deze rechtmatig zijn verkregen. Kunnen de verdachten dat niet, dan mogen de goederen door justitie worden afgepakt.

- 2p **24** Welk principe uit de rechtspraak wordt hier omgekeerd? Licht je antwoord toe.

De Regionale Informatie Organisatie van politie Rotterdam-Rijnmond heeft onderzoek gedaan naar de 80 verdachten die in de periode december 2007 tot mei 2008 zijn aangehouden in verband met 42 van de in totaal 227 gepleegde overvallen in de regio in deze periode. Door analyse van de achtergrond van de plegers van overvallen zijn verschillende daderprofielen opgesteld waarmee men hoopt een specifieke aanpak mogelijk te maken.

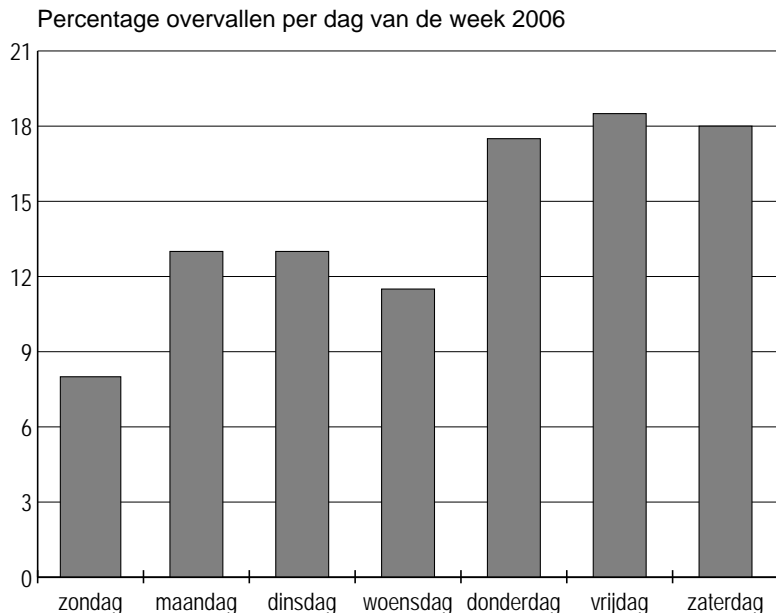
Lees tekst 7.

Er bestaan verschillende theorieën om crimineel gedrag te verklaren, waaronder de bindingstheorie.

- 2p **25**
- Geef eerst een beschrijving van de bindingstheorie.
  - Leg vervolgens uit dat je met behulp van de bindingstheorie (een deel van) de overvalcriminaliteit kunt verklaren en maak daarbij gebruik van een tekstgedeelte.

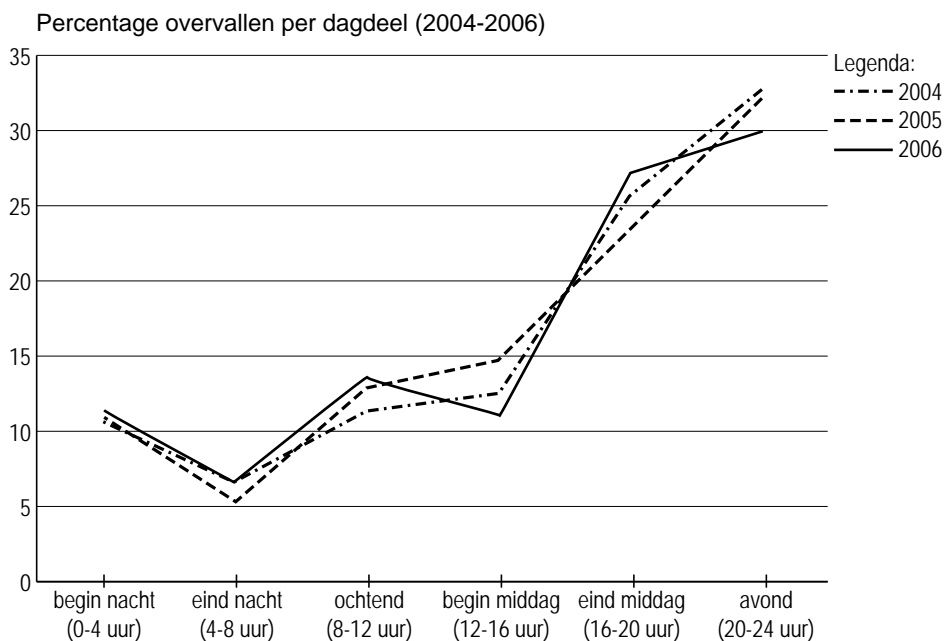
Opgave 2 Tegen de trend in: toename overvalcriminaliteit

figuur 1

naar: DNRI¹⁾, HKS²⁾ uit Secondant, februari 2008

figuur 2

naar: DNRI¹⁾, HKS²⁾ uit Secondant, februari 2008

noot 1 DNRI = Dienst Nationale Recherche Informatie

noot 2 HKS = Herkenningsdienststelsysteem van de Nederlandse politie

tekst 4

“Meedogenloos voor een I-phone”

Het aantal overvallen steeg in Nederland afgelopen jaar met 21 procent. Korpschef Frans Heeres, hoofdcommissaris van de politie Midden- en West-Brabant en namens de Raad van Hoofdcommissarissen lid van de landelijke Taskforce Overvallen: “De meeste criminaliteit daalt in Nederland, maar het aantal overvallen stijgt explosief. Door het gebruikte geweld, vaak met messen en pistolen, is de impact op slachtoffers en op de maatschappij groot.”

Aan Heeres de taak het aantal overvallen dit jaar 20 procent terug te dringen. Dat eist het kabinet. Dat lukt alleen, waarschuwt de korpschef van Midden- en West-Brabant, als de korpsen alles uit de kast halen.

Volgens Heeres moet om te beginnen de ‘heterdaadkracht’ van de korpsen omhoog. Bij een melding van een overval moet een groot vangnet worden uitgeworpen over de stad, een buurt-

25 onderzoek moet worden opgestart alsof er een moord is gepleegd, inclusief sms-alerts, het alarmeren van aangrenzende korpsen en het inzetten van helikopters.

30 Het meeste resultaat verwacht de hoofdcommissaris echter van een ander soort maatregelen. Dat blijkt uit de praktijk als winkeliers onderlinge alarm-systemen en camera’s installeren, pinnen voor kleine bedragen toestaan en op wisselende tijden en met meerdere werknemers de dagopbrengst wegbrengen.

Wie zich afvraagt wat die kleurrijke stickers bij winkeldeuren betekenen: die helpen bij het schatten van de lengte van wegrennende overvallers. Ook het lager ophangen van camera’s is een goed idee: dan zie je gezichten onder honkbalpetten en capuchons. De keerzijde van deze maatregelen is dat overvallers hun aandacht hebben verlegd naar woningen.

naar: Noël van Bommel, de Volkskrant van 29 januari 2010 (fragment)

tekst 5

Cohen wil overvallers uitkleden

AMSTERDAM – Burgemeester Job Cohen wil van jonge overvallers de scooter, horloge of dure kleding afpakken. Cohen wil daarmee een signaal afgeven, na de verontrustende berichten over de golf aan overvallen die Amsterdam treft.

Het betreft, aldus Cohen, een serie maatregelen die ‘de driehoek’ – burgemeester, politie en justitie – in Amsterdam wil treffen. Aanleiding is de stijging van het aantal overvallen, vorig jaar met elf procent, hoewel Amsterdam de bestrijding van de kleine criminaliteit juist tot speerpunt van het beleid had gemaakt. Voor Cohen is het daarom tijd

“om krachtig op de geweldsspiraal te reageren”.

Een van de plannen is de uitbreiding van de ‘pluk ze-wetgeving’ voor grote criminelen, die ook jonge overvallers moet treffen. Waar van grote criminelen het jacht of de auto wordt ingenomen, wordt er nu aan gedacht dat te doen met de luxe producten waar jonge rovers waarde aan hechten.

Cohen wil ‘echt alles uit de kast halen’ om het aantal overvallen terug te dringen. “Uiteindelijk moeten ze natuurlijk ook worden opgepakt en opgesloten.”

naar: Ton Damen, Het Parool van 7 januari 2010

tekst 6

Kamer akkoord met aanscherping pluk ze-wetgeving

15 april 2010, wetsvoorstel – Justitie-minister Hirsch Ballin wil gemakkelijker beslag kunnen leggen op winsten uit criminele activiteiten. Zijn voorstel om de ‘pluk ze’-wetgeving aan te scherpen, krijgt de warme steun van alle fracties.

Hirsch Ballin wil ook meer mogelijkheden om onderzoek te doen naar het vermogen van veroordeelden. Verder wil hij de ‘pluk ze’-maatregelen niet alleen op de zware criminaliteit, maar

ook op lichte(re) vergrijpen van toepassing verklaren. Een goede zaak, oordeelt Van Haersma Buma (CDA): “Criminelen raak je het hardst in hun portemonnee en dit voorstel maakt het makkelijker om ze te plukken.” Heerts (PvdA), De Roon (PVV), Teeven (VVD) en Gerkens (SP) delen die mening.

Veroordeelden moeten voortaan aantonen waar hun vermogen vandaan komt. Alle woordvoerders zijn het hiermee eens. (...)

naar: <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/verslagen/>

tekst 7

De overvaller in beeld

Door Marinka de Jong en Ad Hekkert

Verdachten zijn bijna altijd mannen en tweederde van hen is jonger dan 25 jaar. Opvallend is de verjonging (de ondergrens verschoof naar 14-15 jaar). Vrijwel alle dadergroepen zijn etnisch gemixt. Verdachten kennen elkaar vanuit de buurt, school, vrijetijdsbesteding of zelfs uit de gevangenis. Uit informatie van ketenpartners blijkt dat veel daders gedragsproblemen vertonen of een gediagnosticeerde gedragsstoornis hebben. Veel daders (86 procent) hebben een crimineel verleden en zijn al jong gestart. Daders zijn veelal laag opgeleid. Meer dan een derde spijbelt en schoolprestaties laten vaak te wensen over. De arbeidsparticipatie is ook slecht. Een derde van de verdachten gaat niet

naar school, heeft geen baan en zelfs geen uitkering. Een groot deel van de daders heeft moeite met gezag. Men houdt zich thuis, op school, maar ook bij de reclassering en zorginstellingen niet aan afspraken. De helft van de verdachten gebruikt (bijna dagelijks) drugs, zij het vaker soft- dan harddrugs. Veel verdachten verkeren in (ernstige) financiële problemen. Oorzaken hiervan zijn uitgaven aan middelengebruik, gokken, telefoonrekening en een luxe levensstandaard. Een groot deel van de jeugdige verdachten uit de populatie heeft te maken met een gezins- en opvoedingssituatie zonder structuur en toezicht. Opvallend is dat 42 procent van de daders tot en met 24 jaar, geen enkel contact heeft met hun vader.

naar een artikel uit Secondant nr 3/4 juli-augustus 2009

De auteurs zijn werkzaam als strategisch analist bij de Regionale Informatie Organisatie, politie Rotterdam-Rijnmond.